HEMMELIG

M Ø T E

(GSR) i den utvidede utenriks- og konstitusjonskomite

torsdag den 25. oktober kl. 15.

Møtet ble ledet av komiteens leder, Gro Harlem Brundtland.

Til stede var: Gro Harlem Brundtland, Paul Chaffey, Kåre Gjønnes, Bjørn Tore Godal, Kirsti Kolle Grøndahl, Carl I. Hagen, Anne Enger Lahnstein, Gunnar Skaug, Anders Talleraas, Jo Benkow, Hans J. Røsjorde, Svein Alsaker, Gunnar Berge, Helen Bøsterud, Edvard Grimstad, Sigbjørn Johnsen, Kjellbjørg Lunde, Jens Marcussen, Oddrunn Pettersen, Erik Solheim, Siri Frost Sterri, Gunhild Øyangen (for Bjarne Mørk Eidem), Kjell Opseth (for Reiulf Steen), Anders C. Sjaastad (for Jan Petersen), Ingrid I. Willoch (for Ingvald Godal), Harald Ellefsen (for Annelise Høegh) og Terje Nyberget (for Fridtjof Frank Gundersen).

Av Regjeringens medlemmer var til stede: Utenriksminister Kjell Magne Bondevik, handelsminister Kaci Kullmann Five og forsvarsminister Per Ditlev-Simonsen.

Følgende embetsmenn ble gitt adgang til møtet (under sak nr. 1): Fra Utenriksdepartementet: Statssekretær Sven Svedman, ambassadør Eivinn Berg, ekspedisjonssjef Ketil Børde, personlig rådgiver Tore O. Rimereid. Fra statsministerens kontor: Statssekretær Kai Eide. (Under sak nr. 2): Fra Forsvarsdepartementet: Byråsjef Svein Efjestad. Fra statsministerens kontor: Statssekretær Kai Eide. Fra Forsvarets overkommando: Generalmajor Ola Aabakken.

Videre var til stede komiteens faste sekretær, Jon Bech.

Dagsorden

1. EØS-prosessen
2. [redacted]
3. Eventuelt

(GSR)

Sak nr. 1

EØS-prosessen

KOMITEENS LEDER: Når det gjelder sak nr. 1, EØS-prosessen, vil jeg til komiteens orientering bare si at jeg i går gav uttrykk for overfor Høyres parlamentariske leder, som et råd til statsråden, at det var viktig at Stortinget samlet fikk mest mulig informasjon om og en mest mulig realistisk beskrivelse av hva det er vi nå står oppe i i forhandlingsprosessen, og hva som ligger foran oss i ukene som kommer, som grunnlag for debatten på mandag - mest mulig må kunne sies fordi det er nyttig for Stortinget, og det er viktig at flest mulig kan ha et riktig bilde av det hele. Men dersom det var ting som ikke kunne sies fra Stortingets talerstol, måtte de som skal delta i den debatten, som er så viktig for oss alle, vite det som er å vite, selv om det måtte meddeles gjennom den utvidede. Dette er en vanlig arbeidsmåte som jeg tror vi kan komme til å måtte bruke i mange sammenhenger. Dermed blir det opp til statsråden og Regjeringen å vurdere hvorvidt alt som trengs å sies, kan sies offentlig, eller om det er ting som man har behov for å si i tillegg, men som man ikke kan si offentlig.

Resultatet av den vurderingen var at statsråden like før møtet i morges meddelte meg at hun så et slikt behov, og bad om at det ble innkalt til dette møtet. Det er bakgrunnen.

CARL I. HAGEN: Jeg må si jeg føler et sterkt ubehag ved denne fremgangsmåten, for i hemmelig møte i dag morges sluttet Stortinget seg til presidentens forslag om at vi skulle få en redegjørelse av handelsministeren i åpent møte og en åpen behandling av saken på mandag.

Når det viser seg i ettertid, uten at Stortinget var kjent med det, at statsråden også ønsket å meddele ting som av hensyn til forholdet til andre nasjoner må være hemmelig, fikk ikke Stortinget i det hemmelige stortingsmøtet anledning til å vurdere et alternativ som dog foreligger i vårt system, nemlig en redegjørelse for hele Stortinget i lukket møte og en debatt i lukket møte. Denne ordningen er noe som fremdeles eksisterer i vårt system, selv om den blir relativt sjelden brukt. Jeg opplever den utvidede utenrikskomite liksom som et lite overhus. Jeg liker heller ikke å gå på Stortingets talerstol på mandag å måtte skille strengt mellom kunnskaper jeg har som er fortrolige, og kunnskaper som ikke er fortrolige. Jeg håper derfor at de kunnskapene vi eventuelt nå får som er fortrolige, er meget krystallklare, og at det er

(GSR) behov for at de er fortrolige, for det å delta i en debatt og hele tiden måtte skille mellom hva man har hørt som er offentlig, og hva som ikke er offentlig, er ikke alltid så lett, men det er en stor utfordring.

Jeg vil først og fremst gi uttrykk for at jeg synes at når Stortinget har tatt sin beslutning om åpent møte, burde man vært kjent med at statsråden i tillegg til det som ble sagt i det åpne møtet, også har synspunkter som ikke tåler offentlighetens søkelys. Det burde Stortinget vært kjent med og for så vidt godkjent dette. Vi vil selvsagt ikke motsette oss dette, og har ingen innsigelser. Jeg vil bare si at vi føler oss ikke helt lykkelige over denne situasjonen, hvor vi skal ha en debatt hvor vi skal skille mellom det som er fortrolig, og det som ikke er fortrolig.

KOMITEENS LEDER: Jeg tror faktisk at vi som sitter i dette rommet nå, er i den situasjonen løpende som Hagen nå beskriver at han finner ubehagelig. Hvis vi deltar i Stortingets konsultative organ, får vi stadig i ulike saker informasjoner som vi må være i stand til å håndtere delvis fortrolig og i andre sammenhenger også delta i offentlig debatt om, men med det ansvaret som ligger i at en del av det vi vet, har vi fått vite her, og som da etterpå ikke blir - kan vi si - nedgradert.

Jeg ser at Hagen nikker, og jeg er sikker på at han er klar over det som jeg nå sier. Dermed ville det også vært umulig - slik som jeg ser det - for et hemmelig stortingsmøte i dag å gi seg til å ta stilling til hvorvidt det organet som har sin legitime plass i vår forretningsorden og i vår tradisjon, skulle tre i funksjon eller ikke. En vedtaksordning i Stortinget om at den utvidede fungerer eller ikke fungerer, tror jeg vi må tenke meget nøye gjennom, og da er vi, som presidenten og visepresidenten omtalte i dag, tilbake til reglementet, diskusjonen om den paragrafen - i det hele tatt bruken av hemmelige møter, den utvidede osv. Jeg synes det er grunn til, når vi stadig kommer opp i disse diskusjonene, at vi bruker litt tid og krefter på dette i reglementskomiteen, så vi kan komme til størst mulig enighet om dette, og jeg regner med at vi er enige om det nå.

Da gir jeg ordet til handelsministeren.

STATSRÅD KACI KULLMANN FIVE: Norge deltar i en viktig internasjonal forhandlingsprosess som nå går inn i en avgjørende fase. Dette forhold må jeg som politisk

(GSR) ansvarlig for forhandlingene ta hensyn til i utøvelsen av den informasjonsplikt jeg har overfor Stortinget og overfor Stortingets organer.

I min redegjørelse om forhandlingssituasjonen for åpent storting i formiddag gikk jeg så langt jeg fant det mulig å gå i å informere uten å kompromittere de enkelte EFTA-lands holdninger i de interne forberedelser av forhandlingene innenfor rammen av EFTA, og uten å avdekke faktiske sider ved vårt felles opplegg av forhandlingene.

Som fagstatsråd finner jeg det imidlertid både riktig og nødvendig å supplere de opplysninger jeg gav i min redegjørelse i formiddag, med enkelte tilleggsopplysninger av fortrolig karakter, slik at Stortingets organer har det mest mulig fullstendig korrekte bildet av forhandlingssituasjonen og de krav denne nå stiller til oss.

Jeg finner det innledningsvis på sin plass å understreke så sterkt jeg kan, at de opplysninger jeg nå vil gi, er av en så sensitiv karakter at dersom de skulle lekke ut som andre lands holdninger, vil det være til ubotelig skade ikke bare for forhandlingsprosessen, men også for vårt forhold til de øvrige EFTA-land og vårt omdømme som en troverdig partner i de videre forhandlinger. Jeg må få lov til å sette mange tykke streker under dette avsnittet i min redegjørelse.

At pressen spekulerer i mulige scenarier i utviklingen av andre lands holdninger, er noe vi alltid vil leve med, og det er en naturlig ting. Noe helt annet er hva som bekreftes av politikere som man vet har grunnlag for å vite hva de uttaler seg om - det være seg statsråder eller medlemmer av denne komite. Jeg ser mot denne bakgrunn et særlig behov for å supplere min omtale og vurdering av EFTAs ministermøte i Genève tidligere denne uken.

I forbindelse med dette møtet hadde ministrene et fortrolig frokostmøte, kun ledsaget av våre nasjonale forhandlere i Høynivågruppen og av EFTA-sekretariatets leder. Vi hadde en særdeles åpen meningsutveksling for å kartlegge hvor de enkelte EFTA-land nå står, hva som kreves for å komme videre i forhandlingene og om hvilken timeplan som var nødvendig for å sikre det politiske gjennombrudd før årsskiftet som både EF og EFTA ønsker. La meg først kort gjenta at når vi nå sikter mot en politisk avklaring av hovedelementene i forhandlingene før årsskiftet, er dette uttrykk for et alminnelig ønske så vel blant EFs medlemsland som i EFTA-kretser. Det er også enighet om at dette er nødvendig for å kunne holde den timeplanen

(GSR) vi har lagt opp, med ikrafttredelse av en EØS-avtale 1. januar 1993. Enkelte av oss på EFTA-siden har vært litt i tvil om det er klokt å legge opp forhandlingene mot slike konkrete datoer, og på denne måten sette oss selv under et tidspress. Dere vil ganske sikkert huske at jeg flere ganger i denne komite og også offentlig har gitt uttrykk for et slikt syn. Dette er en tvil som også er kommet til uttrykk fra Andriessens side, som ansvarlig for forhandlingene på kommisjonens side, i hans samtaler med Delamuraz i slutten av forrige uke.

Når EFTA likevel er falt ned på denne linjen, som jeg refererte i min åpne redegjørelse, skyldes det ikke minst det press det italienske formannskapet i EF nå legger på et høyt tempo i forhandlingene fremover, og at de øvrige EF-land på ministermøtet i Luxemburg denne uken gav sin tilslutning til det italienske opplegget. Det sier seg selv at det kunne ha gitt feilaktige signaler om EFTA-landene på sin side ikke skulle være rede til å medvirke til et politisk gjennombrudd i forhandlingene før årsskiftet, og dette er derfor meget klart uttrykt i ministrenes erklæring fra vårt åpne og formelle møte.

Det var også en utbredt oppfatning blant ministrene at EFs rådsmøte i Luxemburg hadde gitt signaler om at EF var innstilt på å medvirke til at forhandlingene kommer ut av den relative stillstand de har vært inne i siden det siste høynivåmøtet i Brussel, ved å imøtekomme EFTA-landenes gamle ønske om parallellitet i forhandlingene mellom substans og institusjoner. At EF-ministrene samtidig instruerte kommisjonen om å innlede formelle forhandlinger med EFTA om informasjons- og konsultasjonsprosedyrer som et element i utarbeidelsen av felles beslutningsmekanismer, ble av EFTA-ministrene også ansett som å gi en positiv impuls til forhandlingene. Det var imidlertid en felles oppfatning at utspillet var utilstrekkelig, altså det uttrykket jeg brukte i åpent storting i dag, i forhold til de forslag om institusjonelle ordninger som EFTA-landene hittil har fremmet i forhandlingene.

Alt i alt ble situasjonen derfor vurdert slik at ballen nå igjen var spilt over til EFTA-siden etter EF-ministrenes møte i Luxemburg. Særlig fra det sveitsiske formannskap ble det tatt sterkt til orde for at EFTA-siden måtte reagere positivt og komme med nye signaler i god tid før det neste utenriksministermøtet i EF, som allerede er den 12. november. Det sveitsiske formannskap mente derfor tiden var kommet for EFTA til å gå inn i det som etter sveitsisk syn var et hoved-spørsmål for å komme videre, nemlig om EFTA-landene nå var rede til å erstatte sine krav om permanente unntak med overgangsordninger, eventuelt i kombinasjon

(GSR) med beskyttelsesklausuler. Vilkåret - og jeg understreker sterkt - måtte i så fall være at EF på sin side var innstilt på å fremkomme med et tilbud på det institusjonelle området som lå nærmere opp til det EFTA-landene ønsker og må ha.

I den meningsutveksling som fulgte under møtet, viste det seg at samtlige av våre EFTA-partnere allerede nå var i stand til å signalisere søtte til en slik linje, men ingen av regjeringene hadde hatt anledning til å drøfte denne tanken som altså fremkom ved starten av møtet.

Uten å gå i detalj om de enkelte lands posisjoner kan jeg si at støtten til den linje det sveitsiske formannskap skisserte, kom sterkest til uttrykk fra Sverige, Østerrike og Finland, om enn i det siste tilfellet noe mer betinget, men temmelig klart.

(SL) Også Island og Liechtenstein gav uttrykk for en prinsipielt positiv holdning til å vurdere unntakskravene erstattet med overgangsordninger og safeguards. Fra norsk side vil man være kjent med de problemer vi tidligere i EFTA har redegjort for når det gjelder konsesjonslovgivningen, og også at vi har nedsatt et eget utvalg som arbeider med disse spørsmålene på regjeringsnivå.

Jeg stilte spørsmål om det fra et taktisk synspunkt ville være riktigere for EFTA i denne fasen å vurdere om det var spesifikke områder hvor begrensede innrømmelser kunne komme på tale. De andre EFTA-landene holdt fast ved sin opprinnelige vurdering av taktikken. Jeg gjorde det så klart at jeg ikke på det nåværende tidspunkt hadde noe mandat til å støtte en mulig endret EFTA-holdning i spørsmålet om å erstatte våre anmeldte unntaksbehov med overgangsordninger og safeguards. Jeg kunne selvfølgelig ikke gi en slik tilslutning der og da. Dette var en helt ny problemstilling som ble presentert for oss ved starten av dette møtet. I Norge forutsetter en slik tilslutning - som jeg presiserte overfor mine EFTA-kolleger - drøftelser både i Regjeringen og med Stortingets organer.

Selv om den sveitsiske delegasjon ikke formelt bekreftet at Sveits allerede nå var rede til å følge denne linjen, lot formannen det klart skinne igjennom at Sveits på det nærmeste var gjennom en intern prosess som ville gjøre det mulig også for Sveits å slutte seg til et slikt eventuelt forhandlingsopplegg fra EFTA i spørsmålet om unntak fra EFs regelverk.

Oppsummert avtegnet det seg altså et klart bilde av at de øvrige EFTA-landene enten allerede var eller om kort tid etter all sannsynlighet ville være i den situasjon at de kunne tilkjennegi vilje til å erstatte krav om varige unntak fra EFs regelverk med

(SL) løsninger basert på overgangsordninger i kombinasjon med safeguards. Det bygger dog på mer omfattende slike ordninger enn de EF har i dag - det vil jeg også klart få understreke.

Jeg vil også få føye til at Island nok ikke var helt presise når det gjaldt hvor langt de her var villige til å gå. De anser fisk for å være en så spesiell sak at den liksom stiller utenfor alle sakskart, har jeg av og til følelsen av, og det var ikke helt lett å få tak i hvor langt Island her var villig til å gå.

Dette opplegget og disse holdningene er hele tiden klart betinget av at EF på sin side vil være i stand til å fremkomme med mer tilfredsstillende tilbud om institusjonelle ordninger. Enkelte vil kanskje velge å betegne dette som et forsøk på å få til en pakkeløsning, der begge parter legger noe inn i pakken samtidig og avhengig av at den andre part legger noe som er rimelig tilfredsstillende.

Vi drøftet deretter timeplanen for de videre forhandlinger, særlig spørsmålet om hvordan denne burde innrettes for best mulig å tilrettelegge det ønskede politiske gjennombrudd i desember, som det altså var bred enighet om. Følgende elementer nevnes: Budskapet fra EFTAs ministermøte er formidlet til EF og kommisjonen, slik at man eventuelt kan få en positiv referanse til EØS-forhandlingene i den erklæring som ventes fra EFs toppmøte den 27. oktober. Et slikt tilsvar anses imidlertid mindre påkrevet nå i lys av den positive omtale EØS-forhandlingene fikk i erklæringen fra Luxembourg-møtet denne uken. Det må vel også føyes til at det synes som om EF har en del andre problemer å stri med - jeg nevner stikkordet Uruguay-runden.

Internt i EFTA vil arbeidet med å utforme synspunkter på safeguards bli forsterket omgående, ja det er forsterket og gis høy prioritet i EFTAs forhandlingsgruppe 5, når denne møtes 30. og 31. oktober. EFTAs høynivåmøte 1. - 2. november vil kunne påbegynne en første drøftelse på uformelt og uforpliktende grunnlag av de elementer som kan inngå i en pakkeløsning. Deretter følger et meget viktig møte av EFTAs sjefsforhandlere den 8. og 9. november i Bern, hvortil kommisjonens ansvarlige hovedforhandlere på embetsplan, Krenzler og Dewost, er invitert til uformelle samtaler, og dette har de takket ja til. Tanken er at EFTA-landene, dersom situasjonen med hensyn til en endret holdning i spørsmålet om unntak er avklart, vil være i stand til å sondere overfor kommisjonens forhandlere og eventuelt - jeg understreker eventuelt - gi dem nye signaler hvis man føler at responsen er der. Det anses viktig at eventuelle nye signaler fra EFTA kan formidles i EFs utenriksministermøte den 12. november, hvor ministrene forutsettes å ha en bred gjennomgang av EØS-

(SL) forhandlingenes status og vurdere de elementer som kan inngå i en bredere politisk pakkeløsning før årsskiftet.

Etter Bern-møtet anses det å ligge til rette for at EFTA internt kan fullføre arbeidet med de elementer som kan inngå i et forslag til pakke, som fremlegges for EF i forbindelse med den neste forhandlingsrunden i høynivågruppen i Brussel 20. - 23. november, eller umiddelbart deretter for det italienske formannskapet. EFTA-ministrenes vurdering var derfor at Bern-møtet den 8. og 9. november blir et avgjørende møte.

Forut for dette møtet ønsker EFTA-formannskapet å vite hvor de enkelte EFTA-land står, bl.a. i det hovedspørsmålet som her er nevnt, og hva deres holdning vil være til de øvrige elementer som kan inngå i en politisk avklaring. Pakkeløsningen må være klar primo desember, dersom denne klareringen skal kunne finne sted på politisk plan før årsskiftet. Jeg omtalte helt mot slutten av min redegjørelse i formiddag enkelte av de elementer som vurderes brakt inn i en mulig samlet og balansert løsning. Det var i realiteten et sitat fra hva EFTAs sjefsforhandler, Blankart, foredro for EFTA-ministrene under møtet i Geneve. Så dette er det bred bakgrunn for.

De uttalelser som kom rundt frokostbordet fra mine EFTA-kolleger, var samtidig uttrykk for støtte til den timeplan, det opplegg for forberedelse av et mulig gjennombrudd som det sveitsiske formannskap skisserte og anbefalte. Den sveitsiske formannen sa seg også sterkt tilfreds med reaksjonene. Han understreket samtidig de konsekvenser det kunne ha for EØS-forhandlingene om ikke samtlige EFTA-partnere var i stand til å avklare sine holdninger til det nye opplegget senest til Bern-møtet 8. og 9. november. Dette var påkrevet, sa han, for at EFTA skulle være i stand til å gi sitt bidrag til det politiske gjennombrudd som vi alle helt klart ønsker.

Frokostmøtet har altså skapt en ny situasjon. Jeg fastholder imidlertid det jeg har sagt tidligere, om at vi hittil ikke har vært noen bremsekloss i de interne EFTA-drøftelser. Det ble også klart akseptert at jeg ikke hadde noen fullmakt til der og da å gi min tilslutning til dette. Forholdet er at fortsatt har ingen EFTA-land formelt og offisielt gitt uttrykk for at de trekker tilbake sine krav om varige unntak til fordel for andre løsninger. Posisjonene fra det siste høynivåmøtet står formelt der alle sammen, slik dere kjenner dem fra tidligere. Men med det kjennskap vi nå har til de andre landenes holdninger etter møtet i Geneve, er det trolig bare et tidsspørsmål før det kan foreligge en helt annen situasjon internt i EFTA. Vi er også satt under et sterkere tidspress enn vi hadde ventet, dersom vi skal avklare vår holdning til det hovedspørsmål som nå er reist før det viktige Bern-møtet om snaue to uker.

(SL) Vi kan selvsagt ikke være hundre prosent sikre på at den politiske avklaring som gjenstår også i enkelte andre EFTA-land, vil kunne avsluttes innen denne fristen. Det sikreste vil imidlertid være å basere seg på at det vil være tilfellet. Jeg vil imidlertid ikke underslå den opplysning at den sveitsiske delegasjon underhånden har meddelt meg at Sveits vil ha vanskeligheter med offisielt å erklære oppgivelse av sitt unntakskrav om fri bevegelse av personer før til høynivåmøtet med kommisjonen i november. Jeg ber om at dere legger spesielt merke til dette. Dette vil likevel ikke hindre sveitserne fra å delta internt i EFTA i utformingen av et alternativt opplegg på Bern-møtet. Den klare understrekning som Delamuraz her gjorde av fremdriften i sitt eget land, pålegger oss som er hans EFTA-kolleger og som kjenner hans holdning og hans opplegg overfor sin regjering, et meget stort ansvar for ikke her å intervenere og skape problemer i et annet lands indre håndtering av sin forhandlingssituasjon.

Dersom EFTA-landene nå skulle bli enige internt om å signalisere oppgivelse av sine krav om varige unntak, vil dette selvsagt være en betydelig innrømmelse og også bli oppfattet slik fra EFs side. Det er også en uttrykkelig forutsetning for et eventuelt slikt utspill at det må ha sitt motstykke i et forhandlingsforslag fra EF om de rettslige og institusjonelle spørmsål. Den avklaring som nå må finne sted i EFTA av dette viktige spørsmål, vil derfor i første omgang ha som sitt primære formål å sette våre forhandlere i stand til underhånden og uformelt å sondere med EF-forhandlerne om det ligger til rette for en slik utvikling - vi må jo her forutsette et betydelig arbeid internt i EFTA mellom våre forhandlere før man kommer så langt som til møtet den 9. i Bern. I den situasjon som er oppstått etter denne siste fortrolige meningsutveksling mellom EFTA-ministrene i Geneve, er det blitt ytterligere nødvendig at vi forserer arbeidet med den endelige avklaring av våre egne norske posisjoner. Dette er Regjeringen meget klar over.

Jeg har selvsagt full tillit til at komiteens medlemmer innser rekkevidden av de informasjoner jeg nå har gitt, og er seg sitt ansvar bevisst når det gjelder behovet for å beskytte disse informasjoner. Det er særlig maktpåliggende at det planlagte møte i Bern og det totale forhandlingsopplegget ikke blir kjent. Det vil kunne skape problemer for kommisjonens representanter dersom Bern-møtet blir kjent, for det er altså uformelle underhåndssonderinger som skal finne sted.

Jeg vil også få lov til å understreke at med den tidsplanen jeg nå har hatt, med møte i Geneve hvorfra jeg kom hjem tirsdag kveld, og arbeidet med redegjørelsen til i dag morges, har jeg ikke rukket annet enn å informere Regjeringens EF-utvalg om den utvikling som er skjedd. Vi har ikke hatt noen fysisk mulighet til - og

(SL) det ber jeg om forståelse for - å drøfte den videre utvikling av konkrete norske holdninger til de posisjoner som foreligger etter Geneve-møtet. Regjeringen vil selvfølgelig måtte komme tilbake til Stortingets organer raskt med sin vurdering, men jeg har altså funnet det riktigst, fordi vi skal ha EØS-debatten på mandag, å legge disse opplysningene frem her i komiteen. Etter å ha skrevet meg gjennom redegjørelsen i går kveld, i natt og i dag morges fant jeg det umulig å ta disse opplysningene inn i et åpent storting, sågar også i et lukket storting, som tross alt er et betydelig større forum enn dette.

KOMITEENS LEDER: Ja, jeg tror det var riktig at dette ble gjort. Det viktigste er egentlig at alle nå har korrekt informasjon og slipper å bygge på spekulasjoner og påstander i pressen i dagene som kommer, om hva som er og ikke er. Det er nok nødvendig for alle partigrupper og parlamentariske ledere for å kunne håndtere situasjonen og forberede debatten på mandag.

Jeg merket meg at statsråden sa at Regjeringen ikke hadde kunnet drøfte dette helhetsbildet i egentlig forstand og i full bredde. Jeg regner med at Regjeringen gjør det innen mandag, for det tror jeg vil være en fordel for oss alle.

Da er ordet fritt.

(KML) CARL I. HAGEN: Jeg vil slutte meg til det siste lederen her sier, og det skyldes også debatten. Jeg er klar over at disse informasjonene selvsagt ikke der skal kunne brukes på noen måte, men det er jo greit å få vite om situasjonen. Det forsterker selvsagt behovet for en avklaring om Norges posisjoner i den debatten som skal være på mandag, og at vi der klinkende klart får vite hva Regjeringens holdning til disse spørsmålene er.

PAUL CHAFFEY: Ut fra omfanget av det avtaleverket som ble tegnet nå, og dybden av integrasjonen som ligger i å gå så langt som handelsministeren trekker opp, syns jeg dette høres mer ut som medlemskapsforhandlinger enn som forhandlinger om en EØS-avtale. For vår del, når det gjelder å gi råd til Regjeringen, vil vi si at det bør være helt uaktuelt at Norge skal frafalle krav om unntak, fordi dette ikke dreier seg om medlemskapsforhandlinger, og fordi vi må ha unntak på vitale områder. Det er helt uklart, synes jeg, hva slags motytelser som er aktuelle å gi i form av innflytelse,

(KML)

men uansett mener vi at det vil være uaktuelt å frafalle de kravene.

Jeg har noen spørsmål. Vi fikk vite nå at denne redegjørelsen ikke er Regjeringens syn, fordi Regjeringen ikke har hatt mulighet til å drøfte innholdet. Gjelder det også den redegjørelsen vi fikk tidligere i dag?

For det andre: Det ble sagt i redegjørelsen tidligere i dag at det må signaliseres fleksibilitet på begge sider i forhandlingene. Ligger det i det at Regjeringen mener at det å droppe unntakskrav er en del av begrepet fleksibilitet?

For det tredje: Betyr det at de andre EFTA-landene nå ser ut til å droppe krav om permanente unntak at Norge ikke vil kunne gjøre unntak når det gjelder olje- og gassressursene? Handelsministeren la i redegjørelsen sin, så vidt jeg skjønte, opp til at dette ikke skulle være en del av forhandlingene, og at vi skal vente til EF avklarer sitt eget regelverk. Men betyr en posisjon som sier at vi ikke skal kreve noen unntak, at vi heller ikke i fremtiden vil kunne kreve unntak når det gjelder kontroll over olje- og gassressursene?

ANNE ENGER LAHNSTEIN: Jeg vil være kort nå. Jeg tror det var en klok beslutning av handelsministeren å legge fram dette i dette møtet. Jeg tar de informasjonene vi har fått, til etterretning. Jeg har et klart råd å gi, og det vil jeg gi til våre folk i Regjeringen.

BJØRN TORE GODAL: Det framgikk av handelsministerens redegjørelse at dette i noen grad var en brå og noe uventet utvikling. Det får meg til å spørre meg selv: Hvorfor var det det? Har man ikke hatt så nær kontakt løpende underveis at man har vært à jour med situasjonen, og har handelsministeren noen vurdering av hva som eventuelt er grunnlaget for denne litt brå vending som saken har tatt? Jeg synes det er et politisk interessant spørsmål når det gjelder forholdet mellom vår regjering og de øvrige regjeringer som er inne i bildet.

Det andre sprøsmålet knytter seg til det handelsministeren sa om å frafalle unntakskrav og erstatte det med overgangsordninger og safe guards, og jeg skjønte at det gjaldt som generelt synspunkt. Jeg velger nå å se bort fra konsesjonslovgivningen og det som knytter seg til det, som er en skål for seg. Men hvilke områder er det for øvrig som framtrer som særlig problematiske fra Regjeringens synspunkt i forhold til prinsipielt å oppgi alle unntakskrav? Da spør jeg i lys av hva som har skjedd innenfor de enkelte arbeidsgrupper.

(KML) Hvor tror man at man kommer kortest i forhold til det norske ambisjonsnivået - på de områder som det for så vidt er redegjort for, men nå sett i lys av at man eventuelt frafaller samtlige unntakskrav?

KÅRE GJØNNES: Jeg vil inn på for så vidt litt av det samme som Bjørn Tore Godal var inne på nå, bare for å få bekreftet at jeg oppfattet riktig. Betyr dette at temaet nå er at en må frafalle varige unntak på samtlige områder, og at det egentlig ikke lenger er snakk om konsesjonslovgivningen, men gjelder på samtlige områder som vi forhandler om? Det er jo en ganske stor utvidelse av problemstillingen i forhold til tidligere møter.

CARL I. HAGEN: Jeg vil kort si at jeg ikke ser noen grunn til å stille noe spørsmål, for jeg tolker dette som en praktisk redegjørelse om hva som er skjedd. Jeg avventer til jeg får meg forelagt Regjeringens standpunkter og holdninger, og dermed har ikke vi noe behov for spørsmål. Dette er bare en beskrivelse av situasjonen og informasjonsgivning. Jeg tolker ikke dette slik at vi skal si noe i dag. Det venter jeg med til Regjeringen kommer med sine standpunkter.

STATSRÅD KACI KULLMANN FIVE: På det punktet er Carl I. Hagen og jeg helt enige. Jeg presiserte også at dette var informasjon.

Til lederens og Hagens første innlegg vil jeg si at jeg anser det som naturlig at Regjeringens innlegg mandag vil måtte preges av at man da har gjort sitt til en viss grad, dog ikke av i totaliteten å gå gjennom dette forhandlingsbildet. For som flere av spørsmålene viste, er det en rekke kompliserte vurderinger vi nå må inn i. Det vil måtte gå raskt, men jeg kan ikke love at vi har vært gjennom alle de detaljene til mandag morgen. Døgnet har fortsatt ikke mer enn 24 timer. Det kunne man kanskje ønske var litt annerledes akkurat i øyeblikket.

Så til de konkrete spørsmål. Godal spurte om hva som fremtrer som særlig problematisk. Det vil jeg rett og slett ikke begi meg inn på noe svar på her og nå, for det føler jeg at jeg ikke har godt nok grunnlag for. Men det er helt riktig når Kåre Gjønnes oppfatter det som å frafalle varige unntak på samtlige områder. La meg imidlertid da nevne et område som jeg vet er av spesiell "kjenslighet" for oss alle sammen, og det gjelder alle EFTA-landene, nemlig helse, sikkerhet og miljø. Man har der sett for seg en tegning der vi beholder våre standarder og EF etter hvert nå beveger seg opp på våre standarder på stadig flere områder - man kan altså tenke

(KML)

seg eventuelt som en mulighet overgangsløsninger inntil EF er kommet opp på disse standardene. Det er en av de mulighetene som her kan ligge i kortene, så overgangsløsninger kan altså i seg selv tenkes å innebære mange mulige tekniske ordninger som er annerledes enn det man i dag har sett innenfor EF-systemet. Men da gjelder det jo overgangsordninger for land som blir medlemmer.

Så spurte Chaffey om å droppe unntakskrav er en del av fleksibiliteten. Jeg gjentar at vi ikke har drøftet hvilke elementer som her ligger inne, men fleksibilitet - slik EFTA-ministrene har uttrykt det, og jeg har selvfølgelig holdt meg til det uttrykket - innebærer bevegelse, og det må jo nødvendigvis være snakk om bevegelser på de områder hvor det er behov for å bevege seg, ikke på de områder hvor det ikke er noe problem. Så logikken peker klart i retning av de områder som har vært til ganske omfattende debatt i Norge innenfor flere av de ulike arbeidsgruppene.

Chaffey hadde også spørsmål om olje og gass. Jeg slo klart fast i min redegjørelse i dag at vår kontroll med olje og gass som naturressurser ikke berøres av dette, så jeg må si at jeg ikke helt skjønner spørsmålet hans. I forhold til innkjøpssektoren er det ikke noe ferdig totalt acquis å forholde seg til, og vi vil måtte se dette acquis før vi vet hva som kan bli Norges endelige posisjon på disse områdene. Så den problemstillingen føler jeg rett og slett er litt på siden, om jeg kan tillate meg det uttrykket, i forhold til hva som her er realitetene.

Til slutt: Godal spurte hvorfor dette var overraskende, og hvor overraskende var det. Det var nok overraskende at det kom såpass raskt, særlig fordi vi inntil mandag kveld hadde fått et klart inntrykk av at EF likevel ikke ville komme med noe institusjonelt utspill. Det var de siste signalene vi fikk mandag kveld da vi gikk fra hverandre i møtet. Så kom det altså et utspill sent mandag kveld fra EF, og det beveget hele forhandlingsposisjonen til et frokostmøte tirsdag morgen kl. 08.00. Der var noen av landene beredt til meget raskt å gå videre, og at de var beredt til å gå videre så raskt, hadde vi vel ikke noe sterkt grunnlag for å kunne si på forhånd. Her er det alltid mange elementer som spiller sammen i en forhandlingsposisjon.

PAUL CHAFFEY: Jeg har noen spørsmål til. Handelsministeren har tidligere sagt i hvert fall på TV at Norge har oppnådd et gjennombrudd på miljøområdet. Nå blir det sagt at resultatet av ikke å få varige unntak på dette området vil være at vi får overgangsordninger hvor EF etter hvert vil bevege seg opp på våre standarder. Mitt spørsmål er om det vil bety at man da frafaller retten til å gå foran på miljøområdet i fremtiden, eller om man vil kunne gå foran på klart definerte områder

(KML) etter langvarige forhandlinger, men altså ikke opprett-holde retten til selv å kunne bestemme om man skal kunne ha strengere miljøregler enn EF-land? Dette ligger etter mine begreper veldig kloss opp mot EF-medlemskap - man har overgangsordninger, men ender opp med nøyaktig det samme regelverk som EF har.

Når det gjelder olje og gass, er jeg klar over at EF ikke har noe ferdig regelverk. Mitt spørsmål er om det forhindrer Norge i å ha et standpunkt til tildeling av kontrakter, innkjøpspolitikk, og om det forhindrer Norge i å ha konsesjonsbestemmelser som gjør at vi kan diskriminere.

Så var det et tredje spørsmål, som jeg ikke fikk noe svar på. Det gikk på om vi i redegjørelsen tidligere i dag fikk Regjeringens syn eller fagstatsråden: eget syn.

ANDERS TALLERAAS: Bare et par ord. Jeg tar orienteringen til etterretning og føler vel at mange av de spørsmålene som er reist her, egentlig godt kunne vært reist i den åpne debatten på mandag. Kanskje vi går litt langt når vi går såpass mye i detalj på ting som for så vidt godt kan drøftes i åpenhet. Men det er naturligvis mulig å gjenta det.

(EK) STATSRÅD KACI KULLMANN FIVE: Beklager at jeg glemte Chaffeys spørsmål om redegjørelsen i åpent storting. Den står selvfølgelig for Regjeringens syn, og jeg er det medlem av kollegiet som har det faglige ansvar. Jeg må få føye til at det siste avsnittet er min faglige vurdering som fagstatsråd, som jeg tar det fulle og hele ansvar for.

Når det gjelder mulighetene for høyere standarder på helse-, sikkerhets- og miljøområdet, vil jeg ikke her og nå gå inn i en bred debatt om hvilke eventualiteter som ligger i dette. Spørsmålene til Chaffey illustrerer hvor omfattende det arbeid vi nå bør gjøre fra norsk side, er for å kunne gi et slikt klarsignal eller ikke. Det er ikke fra EFTAs side bedt om at man nå skal utvikle alle de detaljerte posisjoner innen den 8. og 9. november. Her er det spørsmål om man nå underhånden kan gi et signal om en vilje til å gå over på et EF-konformsystem, altså overgangsordninger og sikkerhetsklausuler, for så fra EFTA-landenes side selvfølgelig å presse på for å få vesentlig bedre sikkerhetsklausuler og overgangsordninger enn det som ligger i dagens EF-system. Men da er man på linje med EF-systemet, og det tror jeg man umiddelbart vil se forhandlingstaktisk gir et relativt annet bilde.

(EK) Det ligger inne fra EFTAs side en helt klar forutsetning, inntil nå i hvert fall - også fra alle de andre landene - om en mulighet for å utvikle høyere standarder på helse, sikkerhet og miljø også i en EØS-avtale. Hvorledes det eventuelt kan sys inn i det hovedprinsippet og totalbildet som ligger her, kan ikke jeg gi noe svar på her og nå. Men det hovedprinsippet ligger i EFTA-landenes forhandlingsposisjon i dag. Ellers ville ikke et direktiv som EF nå har vedtatt for innkjøpssektoren på energisiden, forhindre oss i å drive vår konsesjonspolitikk i dag. Vi har sagt at dette ikke er et fullstendig regelverk som vi kan ta stilling til før EF også har utarbeidet sine regler for håndhevelse og overvåkning av dette innkjøpsdirektivet. Det er først da vi kan se om dette blir en reell åpenhet eller ikke. Og det er først da vi kan ta stilling til det. Inntil vi har tatt stilling til det, er det selvfølgelig norske lover og regler slik vi kjenner dem i dag, som gjelder.

KJELLBJØRG LUNDE: Eg skal vere kort. Eg bad om ordet på bakgrunn av det som Talleraas no sa. Grunnen til at vi stiller desse spørsmåla, som eg forstår nokre synest vi kunne vente med å stille, er nettopp den situasjonen vi er i. Vi har fått ei open utgreiing som på visse område er formulert slik at vi finn grunn til å stille spørsmål om kven som har stått bak den, og vi får her desse sensitive opplysningane, som vi alle har forståing for er av ein slik art som handelsministeren har gjort greie for. Men det gjer det nokså vanskeleg for oss når vi skal gi kommentarar til dei som no sannsynlegvis står utafor døra her, dersom rykta alt er spreidde.

Eg har uttalt meg før dette møtet omkring det som eg har oppfatta som substansen og realiteten i den bodskapen vi no har fått stadfesta gjennom dei informasjonane vi har fått i det indre møtet. Kommentarane mine har eg gitt på grunnlag av den opne utgreiinga. Men vi har no, gjennom dei informasjonane vi har fått i dette møtet, fått stadfesta at det er nokså alvorleg det som skjer. Vi får ta den opne debatten og prøve å halde linjene når det gjeld kva som kan seiest og ikkje - sjølv om det er nokså vanskeleg mange gonger.

KOMITEENS LEDER: Jeg må si, i forlengelsen av det Kjellbjørg Lunde nå sier, at det er klart at det å håndtere pressen ikke er det vanskeligste punktet. Det vanskeligste er å forberede en debatt til mandag, når man ikke vet hva som er Regjeringens holdning og syn. Jeg vil at alle her skal være klar over at det ikke var noen tilfeldighet at jeg sa det jeg

(EK) gjorde etter handelsministerens redegjørelse, at jeg går ut fra at Regjeringen nå tar seg tid og faktisk går igjennom situasjonen, slik at vi er i stand til å vite mer før vi må sluttføre arbeidet med innleggene våre til mandag. Det er en oppfordring. Ellers blir det en noe underlig debatt. Vi hadde en underlig debatt i trontaledebatten, som av mange ble opplevd delvis litt på siden av virkeligheten. Jeg vil anbefale at man tenker igjennom om det ikke er mulig å signalisere noe fra Regjeringens side fra nå av og til mandag morgen, i hvert fall i løpet av søndagen. Vi starter nemlig ikke debatten på mandag med et innlegg fra Regjeringen - det er der problemet ligger. Det vil vi som starter debatten, måtte gi uttrykk for, hvis det ikke er kommet noen signaler før det.

Jeg bare sier dette fordi det, som Kjellbjørg Lunde også antyder, ligger en realitet her. Dette kan gjøres på flere måter, det vet vi alle sammen. Og denne komite må når som helst være forberedt på å møtes igjen, hvis det skulle være snakk om det. Men det går også an å offentliggjøre ting som Regjeringen faktisk har tatt standpunkt til, om det skulle vise seg mulig.

CARL I. HAGEN frafalt ordet.

STATSRÅD KACI KULLMANN FIVE: Bare til selve debatten: Jeg har selvfølgelig meget stor forståelse for det lederen nå sier, og skal bringe det tilbake til Regjeringen, og så får vi ta stilling til hvorledes vi skal håndtere denne saken videre. Det kan ikke jeg gjøre her og nå.

Men som veiledning til debatten på akkurat det som går på overgangsordninger, ikke varige unntak, har jeg meget bevisst på s. 7 i redegjørelsen lagt inn et referat av hva som er kommisjonens holdninger. Der kommer dette standpunktet til uttrykk som kommisjonens holdning: Den fastholder sitt standpunkt om at EFTA-landenes problemer må løses ved overgangsordninger og ikke ved varige unntak. Der har dere i hvert fall en knagg å henge en slik debatt på.

KOMITEENS LEDER: Jeg takker for godt råd!

(EK)

STATSRÅD KACI KULLMANN FIVE: Om dere får noe svar, er et annet spørsmål.

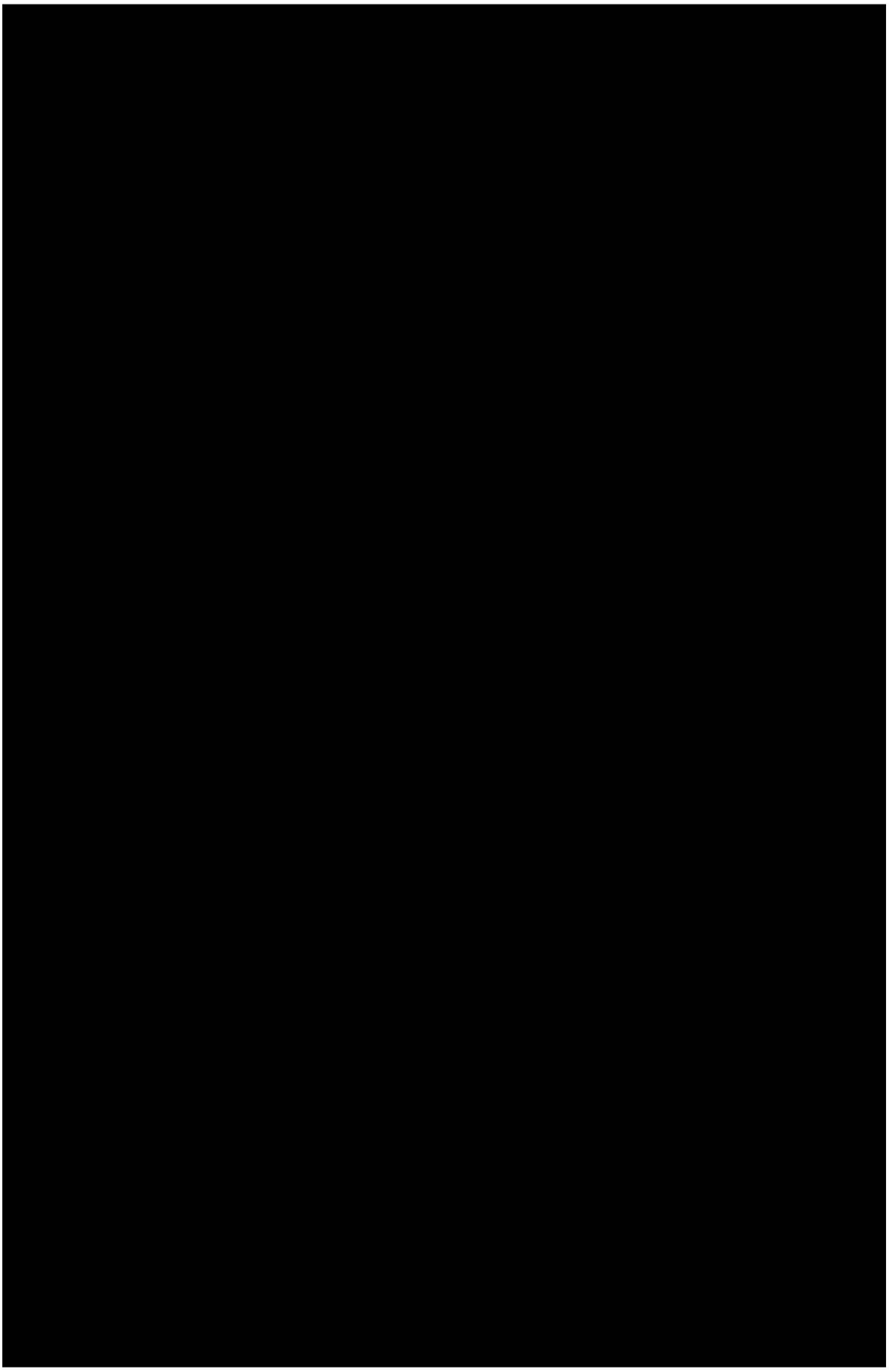
Jeg vil til slutt bare nevne at jeg overfor pressen kommer til å avvise å gi noen kommentarer om hva vi har snakket om, og innholdet i hva dette møtet dreier seg om.

KOMITEENS LEDER: Det står mye i handelsministerens redegjørelse som det går an å resonnere rundt, uavhengig av det!

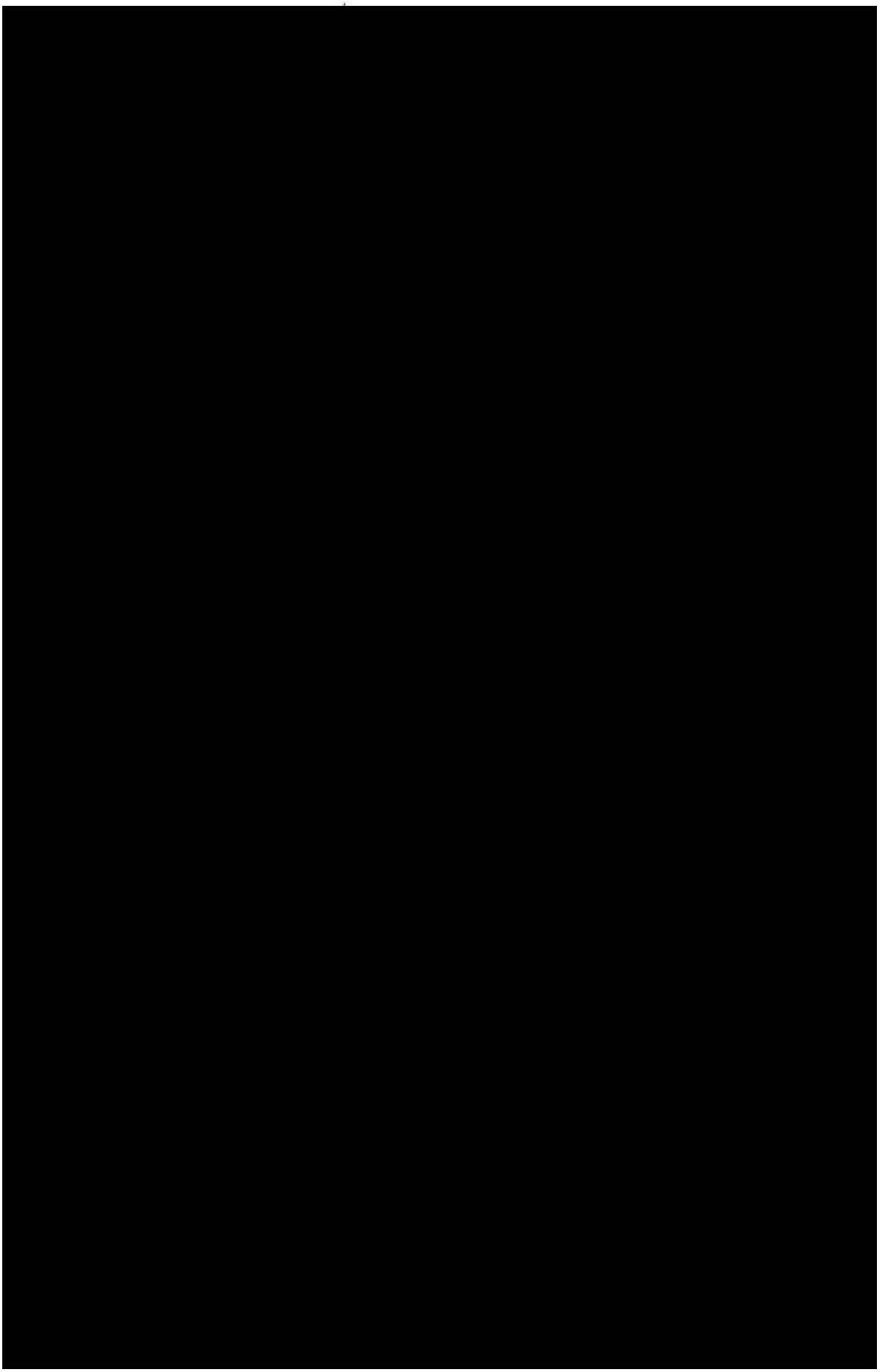
Sak nr. 2

[redacted]

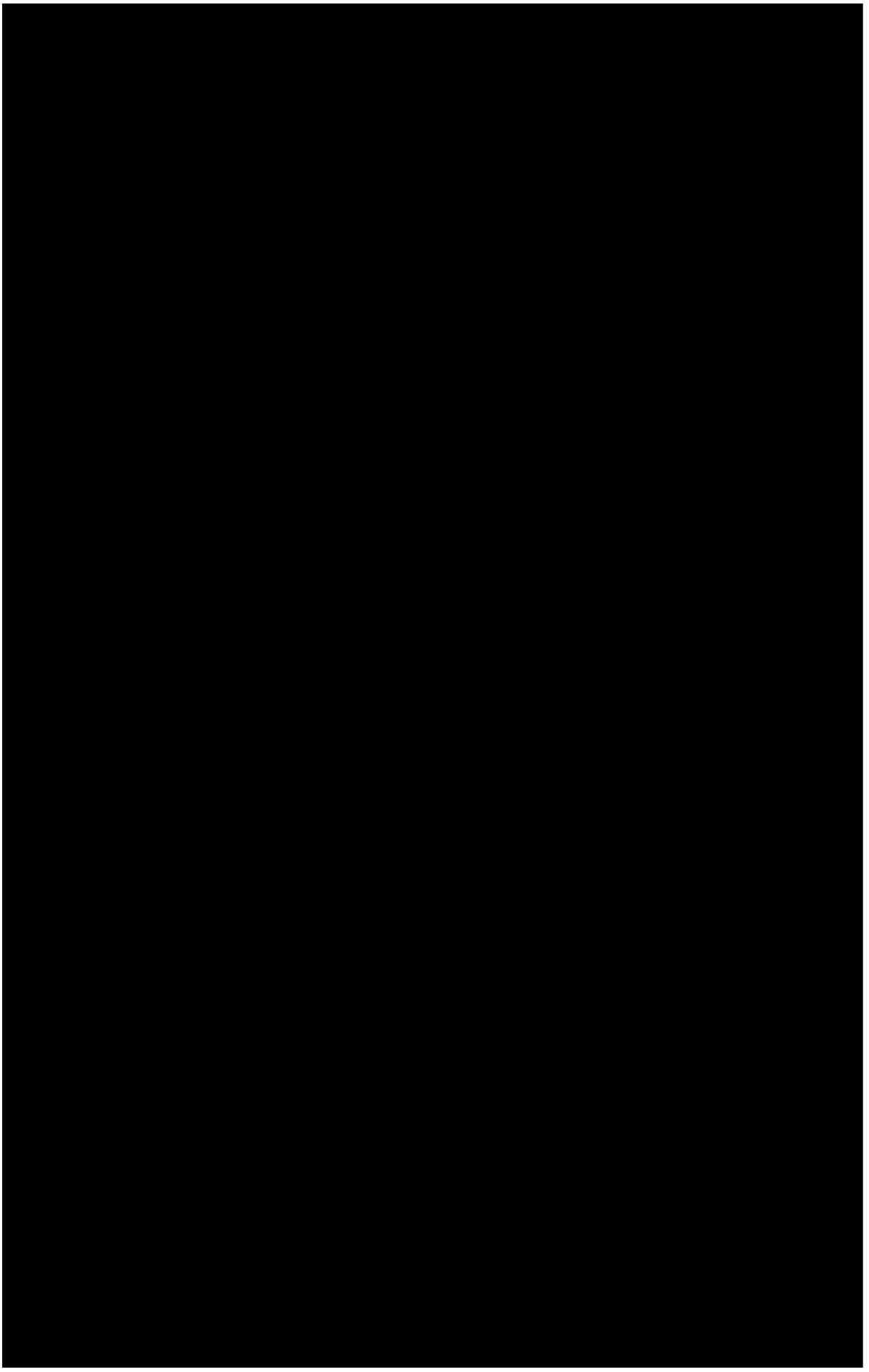
(EK)

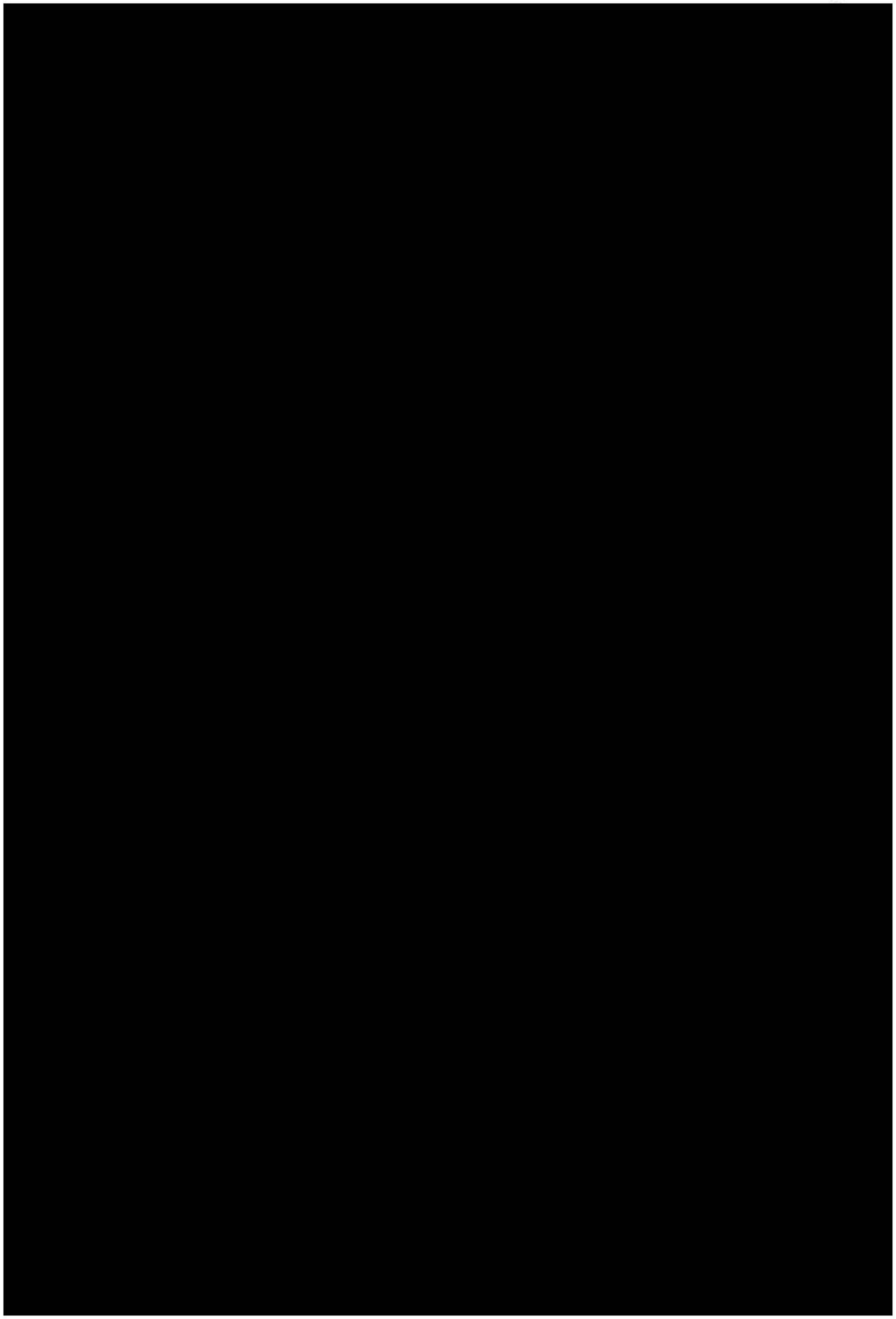
(EK)

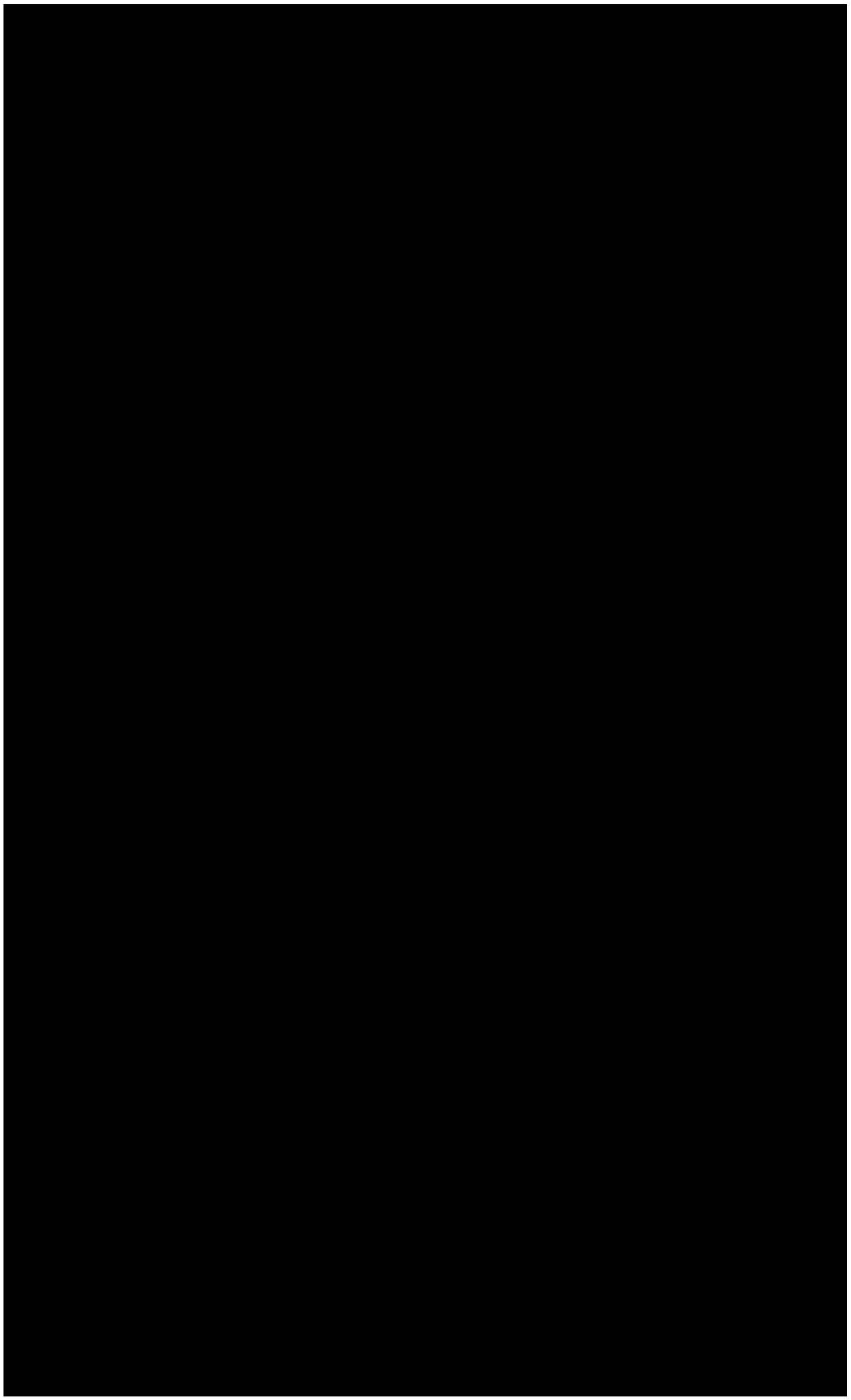
(SL)

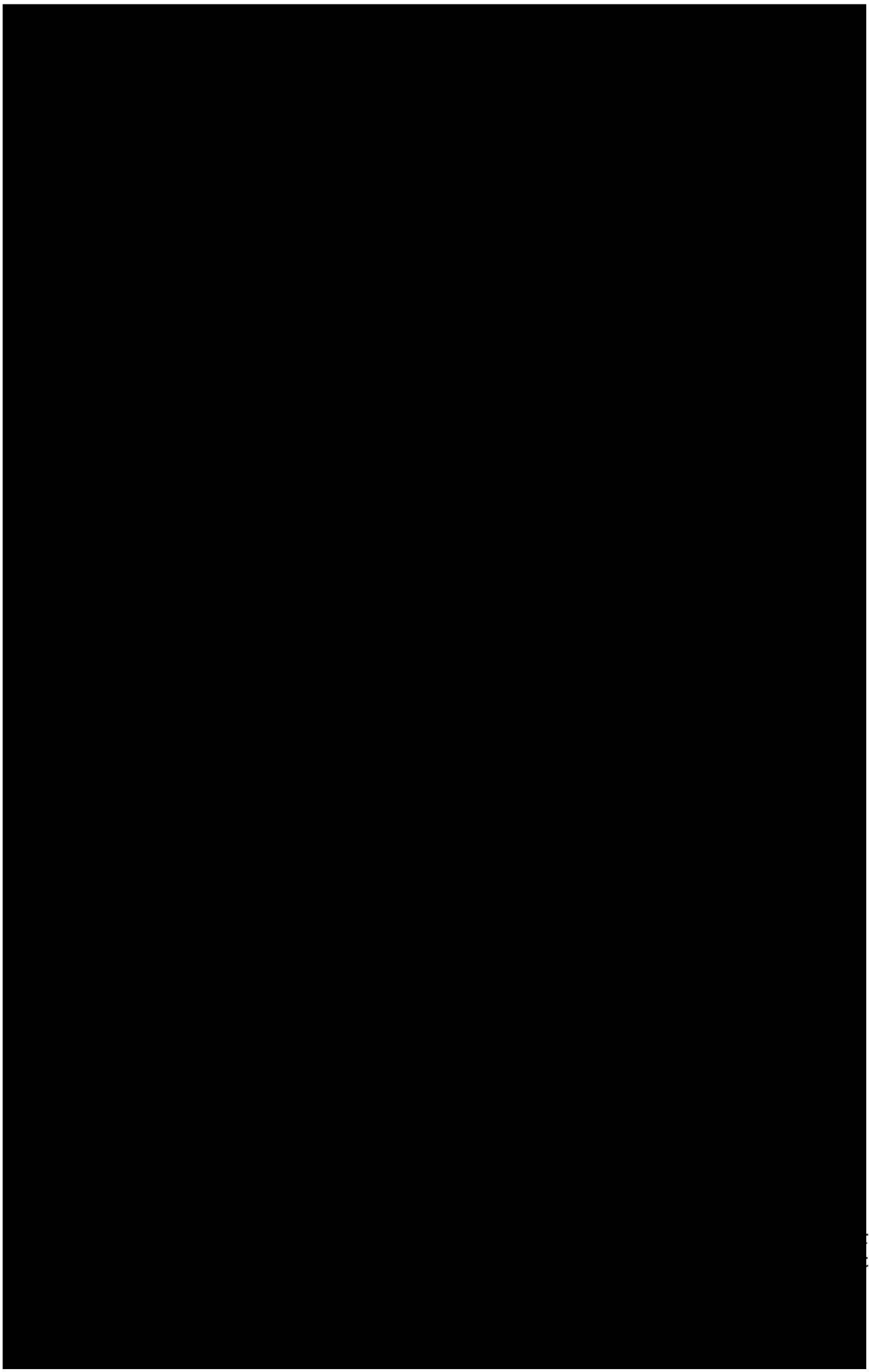
(SL)

(GSR)

(GSR)

(GSR) KOMITEENS LEDER: Er det noe under Eventuelt? - Det er det ikke. Takk for i dag.

Møtet hevet kl. 16.10.